

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Довгань Людмила Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів

Університет державної фіскальної служби України,

вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, 08201, Україна

e-mail: l_dovgan@ukr.net

Сурженко Андрій Віталійович, економіст відділу планування та бюджетування департаменту економіки ТОВ «Комплекс Агромарс»

с.Гаврилівка, Вишгородський район, Київська обл, 07350

e-mail: andr298@mail.ru

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Довгань Людмила Петровна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов

Университет государственной фискальной службы Украины,

ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Киевская область, 08201, Украина

e-mail: l_dovgan@ukr.net

Сурженко Андрей Витальевич, экономист отдела планирования и бюджетирования департамента экономики ООО «Комплекс Агромарс»

с.Гавриловка, Вышгородский район, Киевская обл, 07350

e-mail: andr298@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHORS

Dovhan Liudmyla Petrivna, Candidate of Economic Sciences (Ph.D), Associate Professor at the Department of Finance

State Fiscal Service University of Ukraine,

Universytets'ka Str., 31, Irpin, Kyiv oblast', 08201, Ukraine

e-mail: l_dovgan@ukr.net

Surzhenko Andrii Vitaliiiovych, economist of the Planning and Budgeting Department of Economics LLC «Complex Agromars»

Havrylivka, Vyshhorod district, Kyiv region, 07350

e-mail: andr298@mail.ru

УДК: 330.354

МІСЦЕ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ*

Дульська І.В.

Предмет дослідження - Найбільш ефективні пріоритети підтримки державою соціально-економічного розвитку через інструменти державних фінансів та шляхи активізації рівноправної співпраці держави та бізнесу при реалізації високотехнологічних та інноваційних проектів у секторах національної економіки.

Мета дослідження - Запропонувати найбільш ефективні та доцільні напрями, інструменти підтримки технологічного зростання в Україні через інструменти державних фінансів шляхом активізації співпраці бізнесу та держави.

Розробити напрями та інструменти фінансової підтримки, регуляторного та інституційного впливу держави з метою більш повного задіяння ринкових важелів активізації інвестування проектів впровадження високих технологій та дифузії інновацій в усі сектори національної економіки.

Використані методи системного аналізу, синтезу, аналогій.

Фінансова політика країни має забезпечити комплекс позитивних факторів покращення ринкової діяльності, технологічного зростання, інноваційної активності, товарної диверсифікації на міжнародних ринках. Фінансова система держави в рамках забезпечення сталого розвитку країни, крім функцій розподілу, перерозподілу, контролю і регулювання, виконує також і стимулювальну функцію для сприяння структурним змінам шляхом підтримки пріоритетів розвитку в рамках проведення технологічної політики через інструменти політик фінансово-кредитної, податкової (надання різних пільг і преференцій), освіти тощо.

Висновки. Україні за зразками ЄС необхідно переглянути систему пільг і стимулів за рахунок перерозподілу частини ВВП. Треба чітко виділити пріоритети розвитку і стимулювати їх, як це прийнято в змішаних розвинених ринкових економіках, де передбачена істотна участь держави у всіх економічних процесах.

* Розроблено в рамках науково-дослідної теми «Засади розвитку інноваційної системи України в європейському науково-технологічному просторі».

Державне стимулювання є дієвим, і наслідком має спроектовану раніше (за структурою підтримуваних пріоритетів) структуру національного виробництва і експорту. Тобто, якщо країна всіляко стимулює сировинні галузі, результатом буде саме сировинно орієнтована структура суспільного виробництва. Якщо за обмежених ресурсів, держава буде ігнорувати технологічні пріоритети розвитку, наслідком стане патріархальна, низьконкурентна на даному етапі розвитку національна економіка.

Кошти від перерозподілу ВВП держава могла б використати на технологічні пріоритети розвитку та ефективні механізми їх підтримки. Зокрема, стимулювати інновації, сформувати держзамовлення на усій обсяги програмної продукції для цілей впровадження новітніх конкурентоспроможних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку, що дозволить підвищити її конкурентоспроможність, ефективність державного управління, продуктивність праці у всіх сферах економіки, забезпечити перехід економіки до моделі науково-технічного та інноваційного розвитку, збільшити частку наукомісткої продукції, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я за рахунок впровадження ІКТ; розширити можливості людини отримувати доступ до національних та світових інформаційних електронних ресурсів; створити нові робочі місця, поліпшити умови роботи і життя; поглибити запровадження нормативно-правових засад інформаційного суспільства. Цей першопочтових може за собою потягнути увагу внутрішніх інвесторів різного масштабу (фізичних, колективних, інституційних) до реалізації подібних проектів в Україні.

Макроекономічним наслідком таких налаштувань в перспективі стане підвищення фінансової обізнаності населення з інструментами фондового ринку, дозволить його активізувати, залучити в національну економіку значний інвестиційний ресурс, як альтернативу приватного сектору і банківської сфери, що, в свою чергу, дозволить врятувати від знецінення заощадження населення, зменшить попит на іноземну валюту як інструмент їх зберігання.

Ключові слова: технологічне зростання, державні фінанси, європейські технологічні платформи, державно-приватне партнерство, технологічна політика держави, стимулювальні заходи держави, високі технології, інновації.

МЕСТО ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ

Дульская И.В.

Предмет исследования - наиболее эффективные приоритеты поддержки государством социально-экономического развития через инструменты государственных финансов и пути активизации равноправного сотрудничества государства и бизнеса при реализации высокотехнологических и инновационных проектов в секторах национальной экономики.

Цель исследования - предложить наиболее эффективные и целесообразные направления, инструменты поддержки технологического роста в Украине через инструменты государственных финансов путем активизации сотрудничества бизнеса и государства.

Разработать направления и инструменты финансовой поддержки, регуляторного и институционального влияния государства с целью более полного задействования рыночных рычагов активизации инвестирования проектов внедрения высоких технологий и диффузии инноваций во все сектора национальной экономики.

Использованы методы системного анализа, синтеза, аналогий.

Финансовая политика страны должна обеспечить комплекс положительных факторов улучшения рыночной деятельности, технологического роста, инновационной активности, товарной диверсификации на международных рынках. Финансовая система государства в рамках обеспечения устойчивого развития страны, кроме функций распределения, перераспределения, контроля и регулирования, выполняет также и стимулирующую функцию для содействия структурным изменениям путем поддержки приоритетов развития в рамках проведения технологической политики через инструменты политик финансово-кредитной, налоговой (предоставление различных льгот и преференций), образования и т.д.

Выводы. Украине необходимо по образцам ЕС пересмотреть систему льгот и стимулов за счет перераспределения части ВВП. Надо четко выделить приоритеты развития и стимулировать их, как это принято в смешанных развитых рыночных экономиках, где предусмотрено существенное участие государства во всех экономических процессах.

Государственное стимулирование является действенным, и своим следствием имеет спроектированную ранее (по структуре поддерживаемых приоритетов) структуру национального производства и экспорта. То есть, если страна всячески стимулирует сырьевые отрасли, результатом будет именно ориентированная на сырье структура общественного производства. Если при ограниченных ресурсах, государство будет игнорировать технологические приоритеты развития, следствием станет патриархальная, низьконкурентная на данном этапе развития национальная экономика.

Средства от перераспределения ВВП государство могло бы использовать на технологические приоритеты развития и эффективные механизмы их поддержки. В частности, стимулировать инновации, сформировать госзаказ на значительные объемы программной продукции для целей

внедрения новейших конкурентоспособных технологий во все сферы общественной жизни, экономику, что позволит повысить ее конкурентоспособность, эффективность государственного управления, производительность труда во всех сферах экономики, обеспечить переход экономики к модели научно-технического и инновационного развития, увеличить долю наукоемкой продукции, способствовать качеству и доступности услуг образования, науки, культуры, здравоохранения за счет внедрения ИКТ, расширить возможности получать доступ к национальным и мировым информационным электронным ресурсам; создать новые рабочие места, улучшить условия работы и жизни; углубить внедрение нормативно-правовых основ информационного общества. Этот первоначальный шаг может привлечь внимание внутренних инвесторов разного масштаба (физических, коллективных, институциональных) к реализации подобных проектов в Украине.

Макроэкономическим последствием таких настроек в перспективе станет повышение финансовой грамотности населения с инструментами фондового рынка, позволит его активизировать, привлечь в национальную экономику значительный инвестиционный ресурс, как альтернативе частного сектора и банковской сферы, что, в свою очередь, позволит спасти от обесценивания сбережения населения, уменьшит спрос на иностранную валюту как инструмент их хранения.

Ключевые слова: технологический рост, государственные финансы, европейские технологические платформы, государственно-частное партнерство, технологическая политика государства, стимулирующие меры государства, высокие технологии, инновации.

PLACE OF TECHNOLOGICAL POLICIES IN THE SYSTEM OF PUBLIC FINANCES

Dulska I.V.

Topic of the study - the most effective government support priorities of socio-economic development through public finance tools and ways to enhance equitable cooperation between state and business in the implementation of high-tech and innovative projects in the sectors of the national economy.

The aim of the study is to offer the most effective and appropriate directions, tools to support technological growth in Ukraine through the instruments of public finance by enhancing cooperation between business and the state.

Develop guidelines and instruments of financial support, regulatory and institutional influence of the state in order to better involve market instruments to enhance investment in projects of high technology and for innovation diffusion in all sectors of the national economy.

Methods of systems analysis, synthesis, analogies was used in this study.

The financial policy of the country should provide a set of positive factors to improve market activities, technological growth, innovation activity, commodity diversification in international markets. The financial system of the state as part of sustainable state development, in addition to the functions of distribution, redistribution, control and regulation, also performs a stimulating function to facilitate structural change by supporting development priorities within the framework of technology policy through policy instruments of financial and credit, tax (provision of various benefits and preferences) education etc.

Conclusions. Ukraine need to review the EU system of benefits and incentives by redistribution of GDP. It should clearly identify development priorities and encourage them, as is customary in mixed-developed market economies, which provides significant state participation in all economic processes.

State stimulation is effective, also is the result of projected earlier (in structure of supported priorities) structure of domestic production and exports. So, if a country strongly stimulates the raw industry, the result will be the raw oriented social production. If the resources is limited and the government will ignore technological development priorities, the result will be patriarchal, low competitive national economy at this stage of development.

Funds from GDP redistribution the state could use for technological development priorities and effective mechanisms to support them. In particular, stimulate innovation, form a government order for large volumes of software products for the purpose of new competitive technologies implementation in all spheres of public life, including the economy, which will increase its competitiveness, efficiency of public administration, labor productivity in all sectors of the economy, provide the transition of the economy to the scientific and technical model and innovation development, increase the share of high technology products, promote quality and affordability of education, science, culture and health care through the introduction of ICT; empower people to access national and international information electronic (e-) resources; create jobs, improve working conditions and life; deepen the implementation of the regulatory and legal framework of the information society. This first impulse may pull the attention of a different scale domestic investors (individual, collective and institutional) to implement similar projects in Ukraine.

Macroeconomic consequences of these settings in the future will result in citizens financial awareness increase of capital market instruments and will allow to intensify it to attract to the national economy a significant investment resources as an alternative to the private sector and the banking sector, which will save the citizen savings from depreciation, reduce demand for foreign currency as a storage tool.

Keywords: technological growth, public finances, European technology platforms, public-private partnerships, technology policy, stimulating measures of the state, high technology, innovation.

Вступ. В національній економіці Україні технологічне зростання суспільного виробництва неможливе без системного стимулювання в системі державних фінансів. Світовий досвід довів доцільність цього. Проте

дискусійними залишаються як напрями, інструменти підтримки власне технологічного зростання, так і необхідні інституційні передумови цього, за розвиток яких також відповідає держава.

Актуальність. В Україні необхідно забезпечити більш швидке і стійке економічне зростання та підвищення рівня життя. Це можливо досягти лише шляхом якнайшвидшого переходу до якісно нового соціального і технологічного базису суспільного виробництва. Держава в цьому процесі повинна займати активну стимулюючу позицію.

Ступінь дослідження проблеми вченими. Актуальні дослідження сфери в Україні здебільшого здійснюється з точки зору розширення можливостей програмно-цільового управління формуванням і реалізацією державних пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку шляхом задіяння інструментів державного фінансування таких пріоритетів, державно-приватного партнерства (ДПП) у цій сфері та активізації діяльності різноманітних інститутів розвитку, таких як інноваційні інкубатори, індустріальні та технологічні парки, центри науково-технологічного та інноваційного розвитку тощо [1]. В той же час європейськими практиками стимулювання технологічного зростання акцент робиться на впровадження інструменту європейських технологічних платформ (ЄТП), як одну із найважливіших місій, керованих ініціатив, спрямованих на зміцнення потенціалу Європи шляхом інновацій [2]. ЄТП також займали провідне місце при реалізації усіх європейських Рамкових Програм (РП) з наукових досліджень та інновацій. Їх роль у програмі «Горизонт 2020» посилена, вони розглядаються як основний майданчик діалогу між державою і приватним сектором, адже у ній основний акцент робиться на фінансування інноваційного бізнесу, особливо малого і середнього (МСБ).

На жаль в Україні такі практики не знайшли широкого розповсюдження. Держава продовжує впровадження свого бачення технологічного розвитку достатньо традиційним шляхом. І це тепер створює серйозні проблеми, шляхи виходу з яких необхідно шукати.

Предмет дослідження. Найбільш ефективні пріоритети підтримки державою соціально-економічного розвитку через інструменти державних фінансів та шляхи активізації рівноправної співпраці держави та бізнесу при реалізації високотехнологічних та інноваційних проектів у секторах національної економіки.

Мета дослідження. Запропонувати найбільш ефективні та доцільні напрями, інструменти підтримки технологічного зростання в Україні через інструменти державних фінансів шляхом активізації співпраці бізнесу та держави.

Завдання дослідження. Розробити напрями та інструменти фінансової підтримки, регуляторного та інституційного впливу держави з метою більш повного задіяння ринкових важелів активізації інвестування проектів впровадження високих технологій та дифузії інновацій в усі сектори національної економіки.

Методи. Використані методи системного аналізу, синтезу, аналогій.

Постановка проблеми. В світі визнаний позитивний вплив державного стимулювання науково-технологічного та інноваційного розвитку на розвиток соціально-економічних систем. Проте, якщо система перебуває в умовах гострої кризи і ресурси для підтримки пріоритетів обмежені, необхідна стратегія реалізації з мінімальними витратами та максимальним стабілізаційним ефектом.

Результати дослідження. Фінансова політика країни має забезпечити комплекс позитивних факторів покращення ринкової діяльності, інноваційної активності, товарної диверсифікації на міжнародних ринках. Фінансова система держави в рамках забезпечення сталого розвитку країни, крім функцій розподілу, перерозподілу (в Україні централізується державою близько 48% ВВП), контролю і регулювання, виконує також і стимулювальну функцію для сприяння структурним змінам шляхом підтримки пріоритетів розвитку в рамках проведення певної державної політики (промислової, аграрної, науково-технічної, технологічної, зовнішньоекономічної, соціальної, регіональної, інвестиційної, фінансово-бюджетної, екологічної тощо) через інструменти політик фінансово-кредитної, податкової (надання різних пільг і преференцій), освіти тощо.

Щороку на стимулювальні заходи держава витрачала значні кошти. Зокрема, у 2005-2010 рр. обсяг втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування становив у 2005 р. – 12,1; 2006 р. – 13,3; 2007 р. – 17,0; 2008 р. – 22,3; 2009 р. – 27,5; в 2013 р. - 70,4 млрд грн (у т.ч. через списання збитків минулих років - 12,8; пільги з транзиту через митну територію України - 11,7; сільгосп підприємства на єдиному податку - 8,3; з ввізного мита, звільнення від оподаткування окремих ліків і операцій згідно міжнародних договорів про вільну торгівлю – 3,0, пільгове оподаткування поставок зерна, брухту чорних і кольорових металів - по 2 млрд грн).

Стимулювальні інструменти держави, які фінансуються за рахунок державних фінансів є достатньо дієвими. Так, в рамках регіональної політики держава підтримує спеціальний режим інвестиційної діяльності в рамках спеціальних (вільних) економічних зон СЕЗ (ВЕЗ), територій пріоритетного розвитку (ТПР), індустріальних парків; фінансово-бюджетної - дотаційні регіони; інвестиційної – пріоритети капітальних інвестицій (в 2010-2016 рр. за рахунок державних коштів (державний та місцевий бюджети) фінансувалося 9,2-9,4% капітальних інвестицій на 17,3-30,7 млрд грн. До пріоритетів державної підтримки у 2016 р. поза сумнівами належали міністерства аграрної політики та продовольства України (на них Державним бюджетом виділено 1,6 млрд грн.), молоді та спорту України (1,4 млрд грн), культури (2,4 млрд грн., з них 547,8 млн грн. спрямовано на фінансову підтримку національних театрів та 332,5 млн грн - національних художніх колективів, концертних організацій та їх дирекції, національних і державних циркових організацій), в той час як на потреби Державного агентства з питань електронного урядування України лише 5,0 млн грн. [3], в 2017 р. – 249 млн грн [4]. Також держава за рахунок з різних джерел підтримувала стабільність банківської системи (в 2014-2015 рр. на підтримку першочергових

заходів з реформування банківського сектору країни Світовий банк і МБФР надали Україні по \$1 млрд кредитів, німецький державний банк KfW - 200 млн. євро на підтримку системи гарантування вкладів). В 2014 р. об'єм рефінансування НБУ комерційних банків склав 222,3 млрд грн.).

В рамках технологічної політики держава фінансує з держбюджету наукові та науково-технічні роботи: у 2010-2015 рр. 36,5-32,9% від загалу (3,2-3,9 млрд грн). В Державному бюджеті на 2016 р. на фінансування за кошторисним принципом усіх академій наук України (Національної; педагогічних, аграрних та медичних наук, мистецтв) в 2016 р. спрямовано 3,9; в 2017 р. – 5,8 млрд грн. Крім того, за рахунок державного і місцевого бюджетів в 2010-2015 рр. фінансувалося, відповідно 1,2; 4,6 та 0,7% (92,7; 349,8 та 93,5 млн грн) від загального обсягу фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України [4].

Проте, якщо в 2016 р. на потреби Державного космічного агентства України (ДКАУ) було спрямовано 2,4 млрд грн., з яких 1,4 млрд грн. становили виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії для реалізації проектів «Циклон-4» (фактичні витрати на реалізацію проекту склали \$592 млн, виплата кредитів за якими лягла важким тягарем на державу) та «Створення Національної супутникової системи зв'язку» (в 2017 р. – 1,5 млрд.), яка так і не запрацювала через проблеми з запуском супутника зв'язку «Либідь», то в 2017 р. уряд припинив фінансування цієї програми, виділивши на неї символічну суму 29 млн грн, а ДКАУ заморозило всі поточні та перспективні наукові проекти з цієї тематики (фінансування ДКАУ передбачено в розмірі 2,4 млрд грн). В цілому 2,6 млрд грн фінансування «Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013-2017 роки» передбачалося здійснити за рахунок держави на 43,4% та на 56,6% з інших джерел. Проте знайти механізми залучення приватного капіталу так і не були знайдені.

В той же час на фінансування Міністерства культури Державним бюджетом на 2017 р. передбачено 4,2 млрд грн.

В Україні та ряді пострадянських країн як форма реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки виступають Державні цільові наукові та науково-технічні програми, а не платформи як в ЄС. За програмного підходу фінансовим інструментом виконання є розподіл бюджетних видатків за розпорядниками бюджетних коштів. Організаційно, наприклад, Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2013-2017 р.» є комплексом пов'язаних окремих завдань (проектів) за рахунок концентрації фінансових, матеріально-технічних ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу держави.

Такі підходи ЄС використовував у 1970-х роках, коли науково-технічна кооперація щодо фундаментальних та прикладних досліджень будувалася за схемами міжнародних коопераційних проектів, а у фінансуванні науки переважно державне фінансування. Проте з 1984 р. з появою РП розвитку науки та інновацій фінансування інноваційних міжнародних проектів здійснюється зі значним внеском бізнесу. Разом з тим частка коштів з бюджету ЄС на фінансування РП була незначною. З 2002 р. (починаючи з РП-6) реалізується ініціатива спільного Європейського дослідного простору (European Research Area), метою якої є створення спільного ринку інноваційних ідей, продуктів та ресурсів науки шляхом спільних зусиль країн-членів. Ці ж цілі переслідувала РП-7 (2007–2013 рр.) та РП «Горизонт-2020» (2014–2020 рр.).

Ці інструменти, в свою чергу є знаряддям виконання стратегії соціально-економічного розвитку ЄС на період до 2020 р. «Європа 2020» [5], прийняту Європейською Радою в 2010 р. Стратегія базується на ключових сферах: знання та інновації; стала економіка; вища зайнятість і соціальне залучення, і містить 7 флагманських ініціатив: 1) «Інноваційний Союз» з покращення рамок умов та доступу до фінансування досліджень та інновацій, щоб забезпечити перетворення інноваційних ідей на продукти та послуги, що сприятиме розвитку та створенню робочих місць; 2) «Молодь у русі» з підвищення ефективності систем освіти та сприяння вступу молоді на ринок праці; 3) «Програма в області цифрових технологій для Європи» («Цифровий порядок денний для Європи») – з прискорення розвитку високошвидкісного доступу в Інтернет, з тим щоб компанії та домогосподарства мали змогу використовувати переваги єдиного ринку цифрових послуг; 4) «Європа з ефективним використанням ресурсів» для зменшення залежності економічного зростання від використання ресурсів, для підтримки переходу до низьковуглецевої економіки, збільшення використання відновлюваних джерел енергії джерел, модернізації нашої транспортної галузі та підвищення енергоефективності; 5) «Промислова політика в епоху глобалізації» для покращення економічного середовища, особливо для малого і середнього бізнесу (МСБ), і для підтримки розвитку міцної та сталої промислової бази, конкурентоспроможної у світовому масштабі; 6) «Програма для нових умінь та робочих місць» з модернізації ринків праці та розширення можливостей людей завдяки розвитку їх навичок протягом життя з метою збільшення їх участі у трудовому житті і досягнення кращої координації між попитом і пропозицією на трудові ресурси, в тому числі шляхом мобільності трудових ресурсів; 7) «Європейська платформа проти бідності» з забезпечення соціально-територіальної згуртованості, щоб переваги економічного зростання та створених робочих місць розповсюджувалися на якнайширше коло населення, а люди, що живуть в умовах бідності і соціальної ізоляції мали можливість жити гідним життям і брати активну участь в житті суспільства [5].

Крім безпосереднього стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності через інструменти РП, ЄС приділяє значну увагу покращенню інституційних передумов провадження активної технологічної політики. Так в рамках РП «Горизонт-2020» реалізуються міжнародні програми розвитку підприємництва, зокрема COSME [5] (Competitiveness of Small and Medium-sized Enterprises - Конкурентоспроможність малих

та середніх підприємств вартістю €2.3 млрд), метою якої є розвиток підприємництва, покращення умов для конкурентоспроможності та доступу до ринків.

Одним з успішних механізмів досягнення зазначених РП цілей є інструмент європейських технологічних платформ (ЄТП), які по суті є секторальними форумами, що сприяють поєднанню підприємств з університетами, науково-дослідними організаціями, інвесторами, регулюючими органами та інститутами громадянського суспільства у процесі визначення науково-дослідних пріоритетів і стратегій. Специфіка інструменту ЄТП в тому, що вони формуються на базі аналізу попиту потенційних споживачів і ринку технологій. Механізм ЄТП є об'єднанням зусиль зацікавлених сторін (бізнесу, у т.ч. малого і середнього (МСБ); науки, фінансового сектору, громадянського суспільства, державного сектору) навколо найбільш перспективних інноваційних проектів на протязі циклу розробки та виробництва [7].

Місією ЄТП, визначеною Європейською Комісією [8], є розробка спільних уніфікованих підходів до врегулювання провідних економічних, технологічних та соціальних загроз, що визначатимуть темпи економічного зростання та рівень конкурентоспроможності ЄС у майбутньому. Функціями ЄТП є розробка стратегічних дослідних програм для промисловості; сприяння участі у рамкових програмах ЄС з розвитку НДДКР; розвиток мережної взаємодії в моделі відкритих інновацій; ідентифікація можливостей для розвитку міжнародного співробітництва; створення каналу зовнішніх рекомендацій для рамкової грантової програми ЄС «Горизонт-2020» з досліджень та інновацій з бюджетом близько €80 млрд на сім років (2014-2020 рр.) додатково до приватних інвестицій, які будуть залучені фондом. Програма «Горизонт 2020» покликана сприяти збільшенню числа інноваційних технологій, відкриттів і перспективних розробок шляхом просування ідей з наукових лабораторій на ринок. У даний час в ЄС сформовано 40 ЄТП, об'єднаних у 6 секторальних груп та 1 горизонтальну (міжсекторну) (рис. 1).

<p>Біоекономіка</p> <ul style="list-style-type: none"> Європейська аквакультура (EATIP) Глобальне здоров'я тварин (ETPGAH) Фермерське розведення та відтворення тварин (FABRE TP) Харчування для життя (Food for Life) Сектор, що базується на лісовому господарстві (Forest-based) Рослини для майбутнього (Plants) Органіка (TP Organics) <p>Екологія</p> <ul style="list-style-type: none"> Постачання та санітарна обробка води (WssTP) 	<p>Енергетика</p> <ul style="list-style-type: none"> Європейське біопаливо (Biofuels) Європейська фотоелектрична енергетика (EU PV TP) Енергія океану (TP OCEAN) Відновлювальний обігрів та охолодження (RHC) Розумні мережі – електромережі майбутнього (SmartGrids) Стала атомна енергетика (SNETP) Європейська вітроенергетика (TPWind) Нульовий рівень викидів (ZEP) 	<p>Транспорт</p> <ul style="list-style-type: none"> Консультативна рада з досліджень та інновацій у сфері європейської авіації (ACARE) Альянс для інновацій у логістиці через співробітництво в Європі (ALICE) Консультативна рада залізничних досліджень (ERRAC) Європейська консультативна рада з досліджень автомобільного транспорту (ERTRAC) Водний транспорт (Waterborne)
<p>Європейські технологічні платформи, у тому числі горизонтальні</p> <ul style="list-style-type: none"> Ініціатива сталого розвитку нанотехнологій (Nanofutures) Дослідна ініціатива європейських споживчих продуктів (PROSUMERnet) Промислова безпека (Industrial Safety) 		
<p>ІКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> Передові НДДКР для вбудованих та кібер-фізичних систем (ARTEMIS) Європейська консультативна рада з ініціатив у сфері наноелектроніки (ENIAC) Високопродуктивні комп'ютери (ETP4HPC) Міжнародна некомерційна асоціація «Координована дія з європейської робототехніки» (euRobotics) [AISBL] Нові європейські медіа (NEM) Інтеграція розумних систем (EPoSS) Європейська ініціатива мережевого програмного забезпечення та послуг (NESSI) Комунікаційні мережі та послуги (Networld 2020) Фотоніка21 (Photonics 21) 	<p>Виробництво</p> <ul style="list-style-type: none"> Будівельні технології (ECTP) Металургійні технології (ESTEP) Передові промислові матеріали і технології (EuMaT) Майбутнє текстильного виробництва та виробництва одягу (FTC) Майбутнє європейської обробної промисловості (Manufuture) Стала хімічна промисловість (SusChem) Наномедицина (Nanomedicine) Сталі мінеральні ресурси (SMR) 	

Рисунок 1. Види та функції діючих європейських технологічних платформ [7]

Крім ЄТП в ЄС успішно застосовується й інструмент ДПП. В ЄС загальна вартість 69-ти проектів в рамках ДПП в 2016 р. за даними European PPP Expertise Centre склала €12 млрд [9]. За кількістю проектів ринок зріс на 41% порівняно з 2015 р., проте у вартісному виразі впав на 22%. Найбільш активним є ринок ДПП Великобританії – 27 проектів на €3,7 млрд, Франції, відповідно, 17 і €2,3 млрд, ФРН та Нідерландів – по 6 і €0,8 млрд, Ірландії – 3 і €400 млн. 10 країн ЄС мали принаймні один проект ДПП. Транспорт був найбільшим сектором у вартісному вираженні, у освіті фіксувалася найбільша кількість проектів. Більше 80% угод фінансувалися урядами.

Інструмент ДПП дозволив здійснити крупні європейські інфраструктурні проекти, такі як Євротунель (вартість €4,6 млрд, концесія до 2086 р.), наступна черга будівництва портів Кале та Болонже-сюр-Мер вартістю €863 млн, і зокрема високотехнологічні, як широкопasmова мережа зв'язку департаменту Нор-Пад-Кале (€606 млн) у Франції та ін.

Значний досвід здійснення аналогічних проектів накопичено в Туреччині, зокрема при будівництві 3-го аеропорту Стамбулу вартістю €6 млрд, лікувально-оздоровчого комплексу Bilkent Campus вартістю €1,1 млрд.

Україна також має досвід залучення приватного сектору до розвитку національної економіки. За даними Світового банку, в 1990-2011 рр. за його участі реалізовано 40 інфраструктурних проектів на \$12,1 млрд., з яких 90% – у високотехнологічній телекомунікаційній сфері. Однак згодом розвиток ДПП уповільнився через бюрократизованість, непартнерський та неринковий тип відносин суб'єктів. Адже держава може чинити спротив публічності, комерціалізації відносин та покривати неефективну роботу своїх структур під гаслом захисту стратегічних інтересів. Вадами є негнучкість держави, споживацький щодо держбюджету тип поведінки суб'єктів що її представляють (навіщо складності з приватними інвесторами, якщо є держбюджет).

Також попередній досвід ДПП України свідчить про високу ймовірність невиконання інвестиційних зобов'язань з боку приватного партнера. Наприклад, концесійний договір на будівництво та експлуатацію автомобільної дороги Львов-Броди, укладений в 2002 р., був розірваний, оскільки концесіонер протягом декількох років не інвестував проект.

Загальною проблемою є відсутність активної участі банків у процесі реалізації ДПП. Це пояснює низьку фінансову привабливість проектів для приватної сторони.

В Україні станом на 1 серпня 2016 на принципах ДПП реалізовувалося 185 проектів, з них 60,5% - у сфері обробки відходів, 20% - збору, очищення та розподілення води, 16 проектів (8,7%) - в сфері інфраструктури (будівництво, експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітену, морських і річкових портів, їх інфраструктури), які навряд чи можна назвати високотехнологічними або інноваційними [10]. Система чинного законодавства України є достатньою для ефективного впровадження практики ДПП. Але досвіду реалізації довгострокової співпраці держави і приватного сектору не вистачає. Тому Україна заручилася підтримкою ЄБРР, Світового банку і Western NIS Enterprise Fund для реалізації пілотних проектів концесій щодо інфраструктурних об'єктів: портів «Херсон» та «Ольвія», поромного терміналу в порту «Чорноморськ».

Позитивним прикладом партнерства держави і бізнесу в рамках корпоративних відносин є історія створення світового високотехнологічного гіганта Lenovo, заснованого в 1984 р. групою китайських вчених на кошти Китайської академії наук. Спочатку компанія, що мала назву New Technology Developer Incorporated (згодом Legend, з 2003 р. - Lenovo), спеціалізувалася на постачанні готової комп'ютерної техніки в Китай і розробці ієрогліфічних кодувань. У 2004 р. Lenovo за \$1,25 млрд викупила у IBM підрозділ з виробництва персональних комп'ютерів Personal Systems Group і використовувала бренд IBM до 2010 р.

У 2011 р. Lenovo і NEC створили спільний підрозділ NEC Lenovo Japan Group (Lenovo - 51%, NEC 49% акцій спільного підприємства). У 2011 р. Lenovo придбала німецьку компанію Medion, лідера Західної Європи в сегментах персональних комп'ютерів, мультимедіа-пристроїв, мобільних комунікаційних сервісів і споживчої електроніки. Це дозволило Lenovo посісти 3-тє місце на найбільшому в Європі ринку Німеччини і подвоїти частку в Західній Європі. В 2014 р. Lenovo за \$2,3 млрд викупила у IBM бізнес x86-серверів та за \$2,9 млрд у Google підрозділ Motorola Mobility.

Станом на 2015 р. оборот Lenovo становив \$46,3 млрд, чистий прибуток - \$4,0 млрд. В ній працювало 60 тис співробітників. На даний момент основними акціонерами Lenovo – є Legend Holdings Ltd (41,5%), підконтрольна Китайській академії наук, американські фонди прямих інвестицій Texas Pacific Group, General Atlantic LLC і Newbridge Capital LLC (2,8%), 55,1% торгується на фондових біржах. Ринкова капіталізація компанії в 2015 р. наближалася до \$17 млрд. У компанії є 46 лабораторій, зокрема, дослідницькі центри крім КНР, в Японії, США [11].

Отже, система державної підтримки виявляється здебільшого дієвою. Так, в рамках промислової політики завдяки економічному експерименту з послаблення податкового тиску на галузь в 1999-2002 рр. на підприємствах гірничо-металургійного комплексу (ГМК) отримані вагомні виробничі, економічні, фінансові, соціальні ефекти. Метою проведення було підвищення ефективності роботи, збільшення експортного потенціалу ГМК. Тактичні заходи підтримки мали і віддалені стратегічні наслідки: позитивні - покращення фінансового стану дозволило здійснити технологічну модернізацію підприємств та їх ресурсного забезпечення, залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів і негативні – консервування застарілої структури національного виробництва, експорту.

Аналогічна ситуація склалася і щодо агросектору України, де багато років в рамках аграрної політики стимулювання здійснювалося шляхом преференційної податкової, кредитної і страхової політики: фіксований сільгосподаток, режим спеціального кредитування, обов'язкове страхування врожаю сільгоспкультур, насаджень з компенсацією з Держбюджету не менше 50%; державні дотації і субвенції; звільнення від сплати ПДВ з продажу товарів власного виробництва (узгоджено з СОТ) тощо.

Закономірно постає питання обгрунтованості вибору пріоритетів, адже внесок промисловості до ВВП у 2013 р. - 21%, сільського господарства - 8%, а сектору послуг - 58% [12]. У 2014 р. внесок сільського господарства у ВВП склав 10%, але галузь генерувала лише 1% податкових надходжень через податкові пільги, які на той час обходилися бюджету в 30 млрд грн щороку (для порівняння, ІТ-індустрія в І півріччі 2013 р. отримала пільг на 50 млн. грн, ними скористалися 570 платників податків¹). В той же час в 2010-2013 рр. агросектор став одним з найбільш прибуткових секторів економіки: рентабельність всієї діяльності склала, відповідно, 17,5; 19,3; 16,3 та 8,8%, операційної - 24,5; 24,7; 22,8 та 12,2%. В 2014 р. прибуток у сільському, лісовому і рибному господарстві зріс на 90%.

Тому позбавлення податкових пільг агровиробників стало обов'язковою умовою співпраці України та МВФ, де наголошують, що це не призведе до втрати їх конкурентоспроможності на світовому ринку. Є країни, в яких сільське господарство не субсидується (Чилі, Нова Зеландія) або субсидується незначно. Крім того аграрна політика в світі ширше, ніж субсидування і дотування агровиробництва. США щорічно на підтримку АПК виділяє \$100 млрд, 80% з яких - допомога малозабезпеченим у придбанні продовольства, 10% - підтримка агрострахування, і тільки 5% - забезпечення певного рівня прибутку аграріїв.

Крім цього на початку розробки Податкового кодексу (ПК) пільги планувалося надати альтернативній енергетиці, авіабудуванню та підприємствам з видобутку метану з вугільних родовищ. У підсумку пільги отримали суднобудування, аграрне машинобудування, легка промисловість, готельний бізнес (в рамках підготовки до Євро-2012). Після прийняття ПК пільги отримали підприємства ІТ-індустрії, а щодо суднобудування пролобійоване зниження ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) та списання податкової заборгованості.

Десятки років стимулювання пріоритетних секторів сформували значною мірою відповідну структуру експорту: крім металургії, на яку в 2013 р. припадало 40% експортної виручки, інші конкурентоспроможні на зовнішньому ринку галузі також сировинні видобувна промисловість (утворює разом з металургією ГМК), АПК, хімічна.

В 2014 р. ситуація погіршилася: на живі тварини; продукти тваринного і рослинного походження, готові харчові продукти припадало 30,9% експортної виручки, в 2015 – 43,3%, метали та вироби з них, мінеральні продукти, відповідно, 29,6 та 24,8%. В 2015 р. експортовано послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг – \$1,9 млрд, що склало 16,3% від обсягу усіх експортованих послуг і відповідає 2-му місцю одразу ж після транспортних послуг (5,3 млрд і 54,1%). (табл. 1). Позитивом є те, що в складі розділу в 2013-2015 рр. роки суттєво зросла частка власне комп'ютерних послуг.

Таблиця 1. Динаміка експорту ІКТ послуг в 2013-2015 рр.

Найменування послуги згідно з КЗЕП	2013	2014	2015
	млрд дол США		
Усього	14,2	11,5	9,7
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, з них:	1,5	1,7	1,9
	У % до загалу		
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, у т.ч.:	10,4	14,5	16,3
Телекомунікаційні послуги	45,5	41,3	22,2
Комп'ютерні послуги	39,8	42,4	62,9
Інформаційні послуги	14,7	16,3	14,9

Джерело: [13]

Розвинені ринкові держави застосовують інструменти спеціального (пільгового) оподаткування інвестицій у пріоритетні сфери економіки, наприклад, ІТ, засоби зв'язку і в НДР. Якщо підприємство в Голландії бере на роботу співробітника для НДДКР, підприємство має право зменшити рівень оподаткування фонду заробітної плати. У Великобританії застосовуються податкові пільги на інвестиції в ІТ, засоби зв'язку та НДР.

Податкові пільги для ІТ застосовують Індія, які здійснила прорив у сфері ІТ, частка галузі в економіці країни та її експорт зростає. Бразилія проводить активну зовнішню політику, позиціонуючи себе як ІТ-країну. Білорусь, Росія, наслідуючи приклад Індії, КНР, впровадили податкові пільги для ІТ-компаній.

Спільним у зарубіжному досвіді стимулювання ІТ-галузі є акцентування на заробітній платі, яка у витратах сектору сягає 80%. Високі процентні відрахування у цільові соціальні фонди при високій частці витрат на працівників у собівартості послуг не дозволяють компаніям в цій сфері працювати з виконавцями робіт на основі трудових відносин і при цьому бути конкурентоспроможними у світі. Так, наприклад,

¹ Закон про податкові пільги для ІТ-сектора на 10 років прийнятий в липні 2012 р. За ним з 1.01.2013 р. ставка податку на прибуток - 5%, розробка програмного продукту звільнялася від ПДВ. Законопроект передбачав зниження до 5% розміру ПДФО, ЄСВ з 2-х мінімальних зарплат однак в законі ця норма була вилучена.

Білорусь, впровадивши Парки Високих технологій (ПВТ), звільнила ІТ-компанії від податку на прибуток, ПДВ від реалізації товарів та послуг на території країни; ПДФО для працівників компаній ПВТ - 9%, обов'язкові соціальні страхові внески - 35% та нараховуються лише на середню зарплату у країні. Пільги доступні ще 12 високотехнологічним напрямками діяльності - від створення продуктів для мікро- та наноелектроніки до авіаційної та ракетно-космічної техніки. За час існування ПВТ за участю іноземних інвесторів створено 6 тис. робочих місць. На відміну від багатьох європейських і азіатських технопарків, ПВТ Білорусі - віртуальний. Це означає, що правовий режим ПВТ діє на всій території Республіки Білорусь. Зареєстровані резиденти можуть використовувати всі переваги ПВТ незалежно від того, де в Білорусі розміщується їх фізичний офіс. 49% резидентів ПВТ - компанії з білоруським капіталом і 51% - з іноземним.

В Росії компанії ІТ-сектора користуються пільгами при сплаті страхових внесків з часу їх введення в 2010 р. Встановлюючи пільги, уряд припускав полегшити тягар інноваційним компаніям і малому бізнесу. Страхові внески перераховуються до Пенсійного фонду, Фонду обов'язкового медичного страхування (ФОМС) і Фонд соціального страхування (ФСС). Загальна ставка страхових внесків - 30% фонду оплати праці. З них 22% йде в Пенсійний фонд Росії, 2,9 - до ФСС та 5,1 - внески до ФОМС. Знижені тарифи страхових внесків для ІТ-компаній у розмірі 14% діють як мінімум до 2017 р. і поширюються на виплати обсягом не більше 624 тис. руб. на працівника на рік (база для нарахування страхових внесків).

З 1.01.2013 р. на 5 п'ять років також запроваджувався експеримент з стимулювання ІТ, по завершенню яких Верховна Рада мала проаналізовані ефективність обраних методів стимулювання галузі. Однак, вже з 1.01.2015 р. пільги для галузі було відмінено.

ІКТ став однією з провідних індустрій в Україні, тут створюється 10 тис. високооплачуваних робочих місць на рік. ІТ-середній клас витрачає понад \$1 млрд в Україні (дані Асоціації ІТ-підприємств України). МСБ широко розвинений в ІТ-сфері (90%) (табл. 3).

Таблиця 3. Кількість підприємств за розмірами за видом економічної діяльності «Інформація та телекомунікації»

Роки	Великі		Середні		Малі		З них мікропідприємства	
	од.	у % до загального показника відповідного виду діяльності	од.	у % до загального показника відповідного виду діяльності	од.	у % до загального показника відповідного виду діяльності	одиниць	у % до загального показника відповідного виду діяльності
2010	9	0,1	409	3,1	12771	96,8	10728	81,3
2011	10	0,1	429	3,0	13933	96,9	11748	81,7
2012	13	0,1	411	3,1	13024	96,8	10765	80,0
2013	12	0,1	406	2,7	14467	97,2	12304	82,7
2014	6	0,0	374	2,8	12939	97,2	11113	83,4
2015	6	0,0	338	2,5	13273	97,5	11530	84,7

Джерело: [14].

В Аналітичній доповіді до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» [15] наголошується на необхідності забезпечення випереджального розвитку економіки України на основі підвищення рівня технологічності, як одного з ключових імперативів реалізації економічних, інституційних та технологічних перетворень у країні, який має вивести українську економіку на сталий шлях інноваційно-технологічного й інформаційного поступу. В умовах втрати 1/5 частини промислового потенціалу для України особливої важливості набуває національна концепція реіндустріалізації на основі інновацій, що передбачає підвищення ролі ІКТ, збільшення частки наукоємних галузей у структурі виробництва та експорту тощо.

А інвестуючи в розвиток технологій і збільшення людського капіталу, ІТ-сектор виконує важливу для суспільства і держави завдання – створює середовище, сприятливе для інноваційного розвитку українського суспільства. ІТ-індустрія є прикладом і зразком успішного розвитку сервісних експортно-орієнтованих індустрій в Україні на противагу ресурсно орієнтованим.

За даними ДФС України в 2014 р. від ФОП, зайнятих в ІТ, надійшло близько 3,3 млрд грн. Кожен ІТ-фахівець створює в Україні 3-4 робочих місця в супутніх галузях. Динаміка сплати єдиного податку в ІТ-секторі в 2012-2014 рр. в табл. 4.

Щороку 16 тис. ІТ-фахівців здобувають освіту в українських університетах. Це трудові ресурси з великим потенціалом, який щороку зростає на 20%. На сьогодні в Україні в індустрії програмної продукції за різними оцінками працюють більше 75 тис. висококваліфікованих програмістів - приватних підприємців на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності, що надають послуги компаніям на конкурентній основі. Однак, тільки в 2014 р. країну залишили 5 тис. спеціалістів. Пріоритетом переїзду ставали країни Східної Європи, найбільше – Польща.

Варто відзначити, що в світі існує дефіцит ІТ-кадрів. Для ЄС він оцінюється в 900 тис. програмістів в 2020 р. Тому натепер вирішальним стає припинення негативної тенденції «втєчі мізків» з України. Щоб

запобігти цьому, Україна має гарантувати цим висококваліфікованим спеціалістам належні умови діяльності, створюючи в Україні здоровий інвестиційний клімат.

Таблиця 4. Динаміка сплати в ІТ-секторі єдиного податку в 2012-2014 рр.

Рік	Кількість платників, тис. осіб	Обсяг сплати єдиного податку, млрд. грн.	Загальний обсяг доходу, млрд. грн.	приріст показника, %		
				Кількість платників	Обсяг сплати єдиного податку	загальний обсяг доходу
2012	55	0,03	1,1			
2013	64	0,06	1,5	26,0	92,0	37,0
2014	74	0,06	0,6	16,0	4,0	4,0

Джерело: [16].

Та незважаючи на все вищезазначене, Національна рада реформ анонсувала ряд напрямів податкової реформи, які можуть стати руйнівними для галузі. Одна з пропозицій – знищити значний розрив між витратами на податки і збори на зарплату і оподаткуванням доходів ФОП. Передбачається введення єдиного податку на зарплату (суміщення ЄСВ та ПДФО) в 29% і підвищення податку для ФОП до 29%. Аргументація - єдиний податок використовується бізнесом для оптимізації оподаткування і що такі заходи спрямовані на виведення заробітної плати з тіні і на боротьбу з ухиленням від оподаткування. Ці ж ідеї містяться в меморандумі про співробітництво України та МВФ.

Це нівелює саму ідею спрощеного оподаткування, що завдасть удару по всьому МСБ України. Цей режим оподаткування сприяв розвитку підприємництва в Україні, стимулював вихід МСБ з тіні. В 1992-2002 рр. чисельність суб'єктів МСБ зросла в десять разів, кількість зайнятих - в тричі, число малих підприємств (МП) на 10 тис. населення зросло в 4 рази, це призвело до збільшення доходів бюджету: у 2002 р. від МП на спрощеному режимі оподаткування до зведеного бюджету надійшло 1,8 млрд грн. Темпи зростання цих надходжень в 2002 р. склали 33,4%, що більше показників суб'єктів підприємництва, за загальною системою оподаткування (22,6%). Податкові новації щодо МСБ, покладені в основу Держбюджету 2017 р. призвели до масового закриття ФОПів.

Спрощена система оподаткування - єдиний інструментом підтримки МСБ в Україні. Інші стимули підтримки МСБ не функціонують. У цьому принципова відмінність України від найбільш розвинених держав, в яких діють спеціальні програми, що сприяють розвитку і підтримці МСБ, як вищезгадана європейська COSME, в рамках якої діє спеціальна програма під гаслом «Think small first!», яка передбачає не тільки створення пільгового режиму оподаткування для МСБ, а й надання різного роду кредитів, субсидій, консультаційних та інших підтримок. Ідея ЄТП полягає в злагодженій роботі при реалізації технологічних пріоритетів і крупних підприємств, і МСБ.

В ЄС в МСБ в 2013 р. було зайнято 50%, в Японії – 80% активного населення працездатного віку. При цьому частка МСБ у ВВП розвинених країн світу сягає 60%. В Україні ж цей показник за різними оцінками дорівнює всього лише 7-12%.

Моделюючи сценарій збільшення ставки єдиного податку навіть до рівня 15%, результат виходить дуже песимістичний: приблизно 70% бізнесу піде в тінь, а рівень бюджетних надходжень зменшиться на 50% з виходом на показники 2015 р. лише в 2020 р. У нинішніх умовах рентабельність компанії з річним оборотом 100 млн. грн. становить 10%. Збільшення ставки єдиного податку на 25% призведе до зростання витрат компанії на 18% і відповідно зниженні рентабельності на 15%. Компаніям доведеться в аналогічному розмірі збільшити розмір витрат на ІТ-фахівців для того, щоб не втратити їх через переїзд в інші країни. Таке зростання витрат у результаті знизить рентабельність компанії на 12-15% і зробить ведення бізнесу в Україні нерентабельним.

У поточній ситуації саме спрощена система оподаткування дозволяє українським компаніям витримувати конкуренцію на глобальному ринку за рахунок зниження витрат, зберігати кваліфіковані кадри в Україні. До того ж, що програмісти мобільні, як правило, не прив'язані до місця надання послуг активами, ресурсами. Внаслідок значного збільшення податкового навантаження українські програмісти залишать країну.

Компанії також будуть змушені перевести свої офіси в інші юрисдикції – більш комфортні та стабільні, що надають спеціальні умови для ІТ-бізнесу (за даними звіту Deloitte такі умови створені в 30 країнах: це і спеціальні ставки податків (Китай – 15% податок на прибуток, Ізраїль – від 6-12% податок на прибуток), і відрахування з податкової бази до 300% (Австрія, Бельгія, Індія, Бразилія, Ізраїль, Італія, Туреччина), та вирахування з заробітної плати для програмістів (Бельгія, Індія, Польща, Ірландія, Ізраїль, Туреччина), і надання грантів (Німеччина, Мехіко). За даними опитування DOU, сьогодні більшість з компаній вже розробили свої плани по релокації бізнесу у разі погіршення умов, 69% фахівців також розглядають варіанти релокації в іншу країну. Поки для українського ІТ-бізнесу в нинішніх економічних, політичних і військових умовах чинні умови оподаткування – єдине, що тримає конкурентоспроможність України на глобальному ринку, а кваліфіковані кадри в Україні.

Підтвердженням цього стало те, що колись один з найактивніших акселераторів України Harry Farm в 2015 р. згорнув діяльність в Україні і запустив акселераційну програму в Республіці Казахстан (РК). Harry Farm отримав можливість реалізовувати акселераційні програми в РК при повному сприянні уряду, який тепер виділяє інвестиції резидентам Harry Farm. Пайової участі в проектах немає, проте щоб претендувати на заявлені \$25 тис., стартап має бути зареєстрований в РК. Переїзду до РК сприяє і належний інвестиційний клімат в республіці. Так, в 2015 р. РК в рейтингу Doing Business 2015 за позицією «Захист

інвесторів» посідав 25-те місце, Україна – 109-те, за рейтингом країн світу розвитку е-урядування The United Nations E-Government Survey 2014 РК – 25-те місце, Україна – 87-ме, за рівнем глобальної конкурентоздатності 2014-2015 рр. РК – 50-те, Україна – 76-те місце. В РК передбачено ряд пільг для інвесторів: щодо податкового податку, то він перші 10 років складає 0%, в Україні – 18%; земельний податок в РК перші 10 років – 0%, в Україні 3-12%; майновий податок – в РК – 0% на перші 10 років, в Україні – до 2% мінімальної зарплати за м. кв. тобто зросте вдвічі з 1.01.2017 р. через дворазове підвищення рівня мінімальної зарплати. Щодо оподаткування бізнесу в РК застосовується ставка 3% для суб'єктів підприємницької діяльності, для ТОВ – 12%, в Україні для ФОП 3-ї групи платників єдиного податку: I – 10% від мінімальної зарплати, II – 20 % від мінімальної зарплати, III – 2% від доходу платникам ПДВ та 4% доходу для неплательників ПДВ [16]. На жаль, значна кількість поважних в світі венчурних компаній працюють з українськими проектами тільки за умов переїзду команди в стабільні країни.

На сьогодні, у Польщі, Угорщині, Чехії, в Нідерландах, інших державах ЄС функціонують сотні індустріальних парків, які створювались за активної фінансової підтримки ЄС, що дають десятки тисяч робочих місць і збільшення макропоказників кожної з країн.

З 2000 року значні надії на прискорення економічного і технологічного зростання покладалися на інструмент індустріальних та технологічних парків. Сам факт наявності індустріальних парків є гарною формою уважного ставлення держави та місцевих громад до розвитку економіки. Є чинний закон. Однак сумнозвісні результати діяльності ВЕЗ (СЄЗ) 1995–2004 рр. – утрачені мільярди бюджетних коштів і лише мільйони залучених інвестицій, сильно насторожують і щодо діяльності індустріальних (технологічних) парків, тому її не можна вважати активною. За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі України про індустріальні (промислові) парки, створені в Україні, станом на 01.01.2017 р. в офіційному реєстрі їх налічувалося 22 [17]. Крім того, станом на 14.02.2017 р. в Україні також функціонує 5 приватних індустріальних парків, які не включені до Реєстру. Проте в умовах кризового стану державних фінансів наголос у виборі інструментів стимулювання розвитку індустріальних парків повинен насамперед робитись не на бюджетному фінансуванні, а на створенні сприятливих умов для розвитку приватного бізнесу. Необхідно удосконалювати моделі використання механізму ДПП для залучення недержавних інвестиційних ресурсів для розбудови індустріальних парків, насамперед щодо облаштування інфраструктури.

Висновки. Отже, Україні конче необхідно переглянути систему пільг і стимулів, які надаються за рахунок перерозподілу частини ВВП, за зразками ЄС. Треба чітко виділити пріоритети розвитку і стимулювати їх, як це прийнято в розвинених ринкових економіках, які за типом є змішаними, тобто передбачають істотну участь держави у всіх економічних процесах.

Державне стимулювання є дієвим, і своїм наслідком має спроектовану раніше (за структурою підтримуваних пріоритетів) структуру національного виробництва і експорту. Тобто, якщо країна всіляко стимулює сировинні галузі, результатом буде саме сировинно орієнтована структура суспільного виробництва. Якщо за обмежених ресурсів, держава буде ігнорувати технологічні пріоритети розвитку, наслідком стане патріархальна, низьконкурентна на даному етапі розвитку національна економіка.

З урахуванням кризової ситуації в Україні для ІТ на даний момент цілком прийнятним засобом підтримки стане збереження статус-кво в податковій політиці.

В середньостроковому майбутньому необхідно зменшувати податковий тиск на підприємництво шляхом збільшення бази платників податків (в Україні за оцінками 50% економіки знаходиться в тіні) і перерозподілу частки податкового тягаря з офіційного сектору на неофіційний.

Кошти від перерозподілу ВВП держава могла б використати на технологічні пріоритети розвитку та ефективні механізми їх підтримки. Зокрема, стимулювати інновації, сформувати держзамовлення на значні обсяги програмної продукції для цілей впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку, що дозволить підвищити її конкурентоспроможність, ефективність державного управління, продуктивність праці у всіх сферах економіки, рівень інформаційної безпеки; забезпечити перехід економіки до моделі науково-технічного та інноваційного розвитку, збільшити частку наукомісткої продукції, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я за рахунок впровадження ІКТ; розширити можливості людини отримувати доступ до національних та світових інформаційних електронних (e-) ресурсів; створити нові робочі місця, поліпшити умови роботи і життя; поглибити запровадження нормативно-правових засад інформаційного суспільства. Цей першопочтових може за собою потягнути увагу внутрішніх інвесторів різного масштабу (фізичних, колективних, інституційних) до реалізації подібних проектів в Україні.

Макроекономічним наслідком таких налаштувань в перспективі стане підвищення фінансової обізнаності населення з інструментами фондового ринку, дозволить його активізувати, залучити в національну економіку значний інвестиційний ресурс, як альтернативу приватного сектору і банківської сфери, що, в свою чергу, дозволить врятувати від знецінення заощадження населення, зменшить попит на іноземну валюту як інструмент їх зберігання.

Список використаних джерел

1. Шкворець Ю.Ф. Програмно-цільове управління формуванням і реалізацією державних пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку (методологія, методи та інституційні механізми): Монографія. – К.: ПП «Сердюк В.Л.» 2016. – 804 с.

2. *Strategy for European technology platforms: ETP 2020:European Commission staff working document // SWD (2013) 272 final.* – Brussels: European Commission, 2013. – 8 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/etp/docs/swd-2013-strategy-etp-2020_en.pdf
3. Закон України «Про Державний бюджет на 2016 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page2>
4. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. *Europe 2020 – Europe's growth strategy - European Commission* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
6. *Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/easme/en/about-easme>
7. Дутко Н.Г. Європейський досвід державно-приватного партнерства – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10dngdpv.pdf>
8. *What are European technology platforms? // EuropeanCommission.* – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=etp#etps.
9. *Sharing PPP experience (EPEC).* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eib.europa.eu/products/advising/epec/index.htm>
10. Ближе к делу: как государству наладить сотрудничество с бизнесом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/ukraine/blizhe-k-delu-kak-gosudarstvu-naladit-sotrudnichestvo-s-biznesom-327364/> © delo.ua
11. *Lenovo.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Lenovo>
12. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група. Технічна записка [TN/02/2014] Промисловий сектор України: Аналіз і останні тенденції Й.Радеке, Р.Кірхнер, Д.Науменко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHPSESSID=89247f7844605f64bbc9327b8b45548a
13. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля України товарами та послугами» за 2014 р. та 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва» за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – К. : НІСД, 2015. – 684 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
16. Асоціація IT-підприємств України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apitu.org.ua/>
17. <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>

References

1. Shkvorets Iu.F. *Prohramno-tsilove upravlinnia formuvanniam i realizatsiieiu derzhavnykh priorytetiv naukovo-tekhnichnoho ta innovatsiinoho rozvytku (metodolohiia, metody ta instytutsiini mekhanizmy): Monohrafiia.* – К.: PP «Serdiuk V.L.» 2016. – 804 s.
2. *Strategy for European technology platforms: ETP 2020:European Commission staff working document // SWD (2013) 272 final.* – Brussels: European Commission, 2013. – 8 r. : ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/etp/docs/swd-2013-strategy-etp-2020_en.pdf
3. *Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth na 2016 rik»* : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page2>
4. *Statystychnyi zbirnyk «Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini».* : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. *Europe 2020 – Europes growth strategy - European Commission* : http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
7. *Dutko N.H. Yevropeyskyi dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva* : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10dngdpv.pdf>
8. *What are European technology platforms? // EuropeanCommission.* – 2015. : http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=etp#etps.
9. *Sharing PPP experience (EPEC).* : <http://www.eib.europa.eu/products/advising/epec/index.htm>
10. *Blyzhe k delu: kak hosudarstvu naladyt sotrudnychestvo s byznesom.* : <https://delo.ua/ukraine/blizhe-k-delu-kak-gosudarstvu-naladit-sotrudnichestvo-s-biznesom-327364/> © delo.ua
11. *Lenovo.* : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Lenovo>
12. *Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. Nimetska konsultatyvna hrupa. Tekhnichna zapyska [TN/02/2014] Promyslovyi sektor Ukrainy: Analiz i ostanni tendentsii I.Radeke, R.Kirkhner, D.Naumenko.* : http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHPSESSID=89247f7844605f64bbc9327b8b45548a
13. *Statystychnyi zbirnyk «Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy ta posluhamy»* za 2014 r. ta 2015 r. : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. *Statystychnyi zbirnyk «Diialnist sub'iektiv velykoho, serednoho, maloho ta mikropidpriemnytstva»* za 2015 r. : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

15. *Analitychna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2015 rotsi»*. – K. : NISD, 2015. – 684 s. : <http://www.niss.gov.ua>
16. *Asotsiatsiia IT-pidpriemstv Ukrainy*. : <http://apitu.org.ua/>
17. <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Дульська Ірина Василівна, старший науковий співробітник, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування» НАН України
e-mail: i_dulska@i.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Дульская Ирина Васильевна, старший научный сотрудник, кандидат экономических наук, старший научный сотрудник,
Государственное учреждение «Институт экономики и прогнозирования» НАН Украины
e-mail: i_dulska@i.ua

INFORMATION ON THE AUTHOR

Dulska Iryna, Senior Researcher, PhD, senior researcher,
State Institution «Institute of Economics and Forecasting» NAS Ukraine
e-mail: i_dulska@i.ua

УДК 336.27

УПРАВЛІННЯ АКУМУЛЯЦІЄЮ ТА ВИТРАТАМИ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

**Євтушенко Н.М.,
Виноградня В.М.**

Предметом дослідження є процес управління та аналіз державного бюджету України в сучасних умовах.

Метою роботи є узагальнення теоретичних положень щодо управління акумуляцією та витратами бюджетних коштів, визначення принципів та джерел акумуляції доходів бюджету та розподілу бюджетних видатків, здійснити аналіз дохідної та видаткової частини бюджету, показників державного та гарантованого державою боргу України та на цій основі здійснити оцінку результативності формування та розподілу бюджетних коштів на сучасному етапі, визначити основні напрями ефективності управління дефіцитом державного бюджету України.

Методологія проведення роботи. Робота виконана на основі досліджень сучасних наукових поглядів щодо управління акумуляцією та витратами бюджетних коштів в Україні.

Результати роботи. Стаття присвячена проблемам акумуляції та витратам бюджетних коштів.

Висновки. Суттєвою проблемою, особливо в умовах євроінтеграції, є непрозорість у формуванні бюджетів різних рівнів. це призводить до того, що певна частка надходжень і витрат залишається в тіні, що, у свою чергу, збільшує навантаження на бюджет, породжує корупційні схеми та підриває фінансову безпеку країни.

Необхідно реформувати бюджетний процес і для цього необхідно впровадити певні заходи: розробка стандартів складання кошторисів витрат державних коштів; чітке визначення внутрішніх пріоритетів бюджетного процесу та їх дотримання; забезпечення якісної підготовки звітів та кваліфікованого їх аналізу; моніторинг бюджетних ризиків у перманентному режимі; аналіз рівня середньострокових запозичень як внутрішніх, так і зовнішніх, раціональності їх використання і гарантій уряду на їх покриття, а також прямий і опосередкований вплив на фінансову систему країни в цілому; удосконалення процедур прийняття рішень щодо формування видаткової частини бюджету.

Подолання хронічного дефіциту державного бюджету має будуватися на принципах соціальної справедливості.

***Ключові слова:** доходи бюджету, видатки бюджету, державний борг, дефіцит державного бюджету, боргова стійкість держави, реструктуризація боргу, анулювання державного боргу.*

УПРАВЛЕНИЕ АККУМУЛЯЦИЕЙ И РАСХОДОВАНИЕМ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ

**Євтушенко Н.Н.,
Виноградная В.М.**

Предметом исследования является процесс управления и анализ государственного бюджета Украины в современных условиях.